

Павле Васић

КАРИЈЕРА КАРАЂОРЂЕВОГ ОФИЦИРА МИХАИЛА ЂУРКОВИЋА

У нашим изворима и литератури често се спомиње једна личност о којој се, у ствари, мало зна. То је Карађорђево „егзерцир-мајстор“ Михаило Ђурковић. Карађорђево *Деловодни протокол*, мемоари Нићифора Нинковића, Лазара Арсенијевића Баталаке, затим Милан Милићевић, сви спомињу Ђурковића, али он ипак остаје непознат и неодређен као личност, а такође и као учесник у устанку. Неки нови подаци, које је пронашао Алекса Ивић у Бечком ратном архиву, послужили су ми као полазна тачка за даља истраживања о Ђурковићу. Осим тога, важан извор је и *Oesterreichische militär Almanach*, а потом и аустријски војни шематизам, у коме може да се прати Ђурковићева војничка каријера. Међутим, то не би било довољно да А. Ивић није пронашао један извештај аустријских повереника из Београда. Ту је изрично речено да је Ђурковић родом из Баје.¹ Тај податак је био одлучујући за откривање Ђурковићевог порекла.

Постоје подаци о Ђурковићевом рођењу. У архиви парохијске цркве св. Петра и Павла у Баји, у тому VI, „*Baja Belvaros (K.) Matricula Ecclesiae Parochialis Oppidi Privilegiati Baja Contenens Nomina i Cognomina Baptisatorum, Coppulatorum etc . . .*“, налази се на стр. 75, „*September 1782*“, следећа рубрика:

Baptisans	Baptizati	Parentes	Patrini	Locum	Dies
Frinciscus Fornex cop	184 Michael	Andreas Gyurkovich Anna	Michael Foro et Elisabetta	Baja	4a

Према томе, Ђурковић се родио у Баји, а 4. септембра 1782. је крштен. Родитељи су му били Андреас и Ана, католици. Међутим, један каснији податак донекле противречи овом запису у бајској књизи рођених. То је животопис Ђуре П. Ђурковића, који је објављен у бр. 56 „*Нашег доба*“ за 1897, а издан је такође и као сепарат, штампан у штампарији Борђа Ивковића у Новом Саду.²

„Ђура плем. Ђурковић, потомак старе племићке породице, која је већ у време краља Коломана дошла у Угарску а племство јој је обновљено 1714. год., родио се 12 (24) фебр. 1845 у Класнићу, у Бањској Крајини, где му је отац Лашица (Владислав) служио као часник. Стриц му бејаше дворски саветник Евгеније у Будимпешти, до 1849. године као

¹ А. Ивић, *Списи бечких архива*, књ. VII—VIII, Београд, 1966, 355.

² Пријатна ми је дужност да на овом податку захвалим Радивоју Ковачевићу, помоћнику управника Галерије Матице српске.

дугогодишњи познат главни инспектор српских школа и народних фондација и као покретач првог српског листа у Будимпешти Скоротече. Деда Глигорје је му био дугогодишњи сенатор и градоначелник вароши Баје; а брат Глишин бејаше окр. аустријски подмаршал Антоније барон Ђурковић,³ који је у ратовима против Наполеона I висока одличја и баронију заслужио, и као дивизионар у Гор. Карловцу умро. Други брат Глишин био је професор на Пештанској Универзи, крајем прошлог столећа, и један од умних саучесника тзв. 'Мартиновићеве буне'. Трећи брат Глишин бејаше славни српски сликар, а четврти друг књаза Карађорђа у борби за ослобођење Србије...⁴ Ту претпоставку, да су Павел Ђурковић и Михаило Ђурковић били у сродству, ја сам већ изнео у једном свом раду.⁵ Међутим, једна чињеница говори против овог тврђења. То је полицијски опис Павела Ђурковића приликом његовог тражења да му се изда пасош за Влашку и Молдавију 1824, дакле непосредно пошто се вратио из Србије, где је сликао кнеза Милоша и чланове његове породице. У томе опису је речено да је Ђурковић *православне вере*. То Ђурковић бележи и у *сигнатурама појединих портрета*.⁶ Ако су Павел и Михаило доиста били браћа, према родослову који смо овде навели, једино се може претпоставити да је Павел у некој прилици прешао у православну веру. Он се потписује као православни Србин први пут, колико је за сада познато, 1824, а као „Славено Србин“ још 1812. на портрету митрополита Стефана Стратимировића. Можда ово наглашавање Српства и православности потиче баш отуда што је Ђурковић накнадно примио православну веру. Чудно је зашто то није учинио и Михаило, који је провео у Србији 7, а можда и 8 година. Због тога, при садашњем стању ствари, тешко је прихватити претпоставку о сродству између два Ђурковића све до неког открића или објашњења које би то у потпуности потврдило. Јер архивски подаци показују да су Павел и Михаило били различитих вероисповести.

Али то није једини проблем. У подацима које је Ђурковић дао о себи приликом премештаја из Српског фрајкора у Огулински пук 1814. стоји да је он имао 29 година. Према томе, требало би да је Ђурковић рођен 1784. године, али је могућа и грешка у рачунању; међутим, не искључујем могућност да је Ђурковић из неких разлога желео да се прикаже млађим. По Аустријском грађанском законнику пунолетство се стицало у 24. години. Из тога произлази да је Ђурковић приликом доласка у Србију био пунолетан, а то је можда повлачило и његову већу одговорност. Јер он би као малолетник, ако је то био разлог промени године рођења, био мање одговоран за прелазак у Србију.

Поставља се питање његовог доласка у Србију. Када је прешао у Београд и на који начин? Да ли је дезертирао, као многи граничари? А. Ивић је пронашао један податак из кога би се могло закључити саввим обрнуто: „био је подофицир у оклопничком пуку Хоенцолерна, био

³ Исто.

⁴ Исто.

⁵ П. Васић, *Униформе српске војске за време првог устанка*, Зборник Историјског музеја Србије, 5, Београд, 1968, 51.

⁶ *Класицизам код Срба, Каталог сликарства*, Београд, МСМЛXVII, 65. Приредио за штампу Никола Кусовац

је отпуштен и већ у почетку српских немира тамо је прешао⁷. Према каснијем податку, који је такође објавио А. Ивић, Бурковић је био коњички наредник у хусарском пуку Бланкенштајна, који је у тадашњој ранг-листи хусарских пукова у Аустрији носио број 7.⁸ Овај пук се прославио у операцијама код Улма 1805. године, када се извукао из француског обруча док је гро трупа капитулирао. Подвиг Бланкенштајновог пука опширно је описао генерал Марбо у својим *Мемоарима*.⁹ О овом подвигу има спомена и у делима Јакова Игњатовића.¹⁰ Према томе, има изгледа да је Бурковић био у овом пуку за време опсаде Улма и да је узео учешћа приликом пробоја обруча. После мира у Пожуну, вероватно је отпуштен јер није било изгледа за рат бар за неко време, па је, жељан акције и добити, прешао у Србију. По М. Милићевићу, он је већ 1806. године био у Србији и узео учешћа приликом заузећа Београда, као и његов ађутант Јаков Јакшић.¹¹ „Прешавши у Србију месеца децембра 1806, Јаков је постао ађутант капетану Мијаилу Бурковићу који је српске војнике учио „егзерциру“. Пошто је Београд већ освојен од Турака, Бурковић и његов ађутант Поповић, настанили су се у Београду.“¹² По овоме се види да је Бурковић пре Јакшића прешао у Србију, где је постао егзерцир-мајстор, па се отада може пратити његова официрска каријера у Србији, разуме се, по српским изворима. Баталака га спомиње као „Петра Бурковића, капетана београдских коњаника“. Према изворима, Бурковићеве функције у Србији и српској војсци биле су тројаке: он се спомиње као „егзерцир-мајстор“, затим као коњички официр, а такође и као „Quartier-meister der Ser-vier“ који се свуда кретао са Карађорђем.¹³ Неслагање аустријских извора о пуку у коме је служио може се објаснити тиме што је служио у оба сукцесивно; као мађарски поданик последњи пут је служио у хусарском пуку Бланкенштајна, одакле је и прешао у Србију.

У Карађорђевог Деловодном протоколу Бурковић се појављује као „егзерцир-мајстор“. Овде је често реч о егзерцир-мајсторима, али се њихова имена никада не спомињу. Једино се спомиње Бурковић, вероватно стога што је можда био најстарији. Према К. Ненадовићу, у Србији је било девет егзерцир-мајстора. Из Деловодног протокола се види да је Бурковић путовао по Србији ради извођења егзерцира, а можда и као нека врста инспектора егзерцира, особито 1812, када је уведен „московски“ — руски егзерцир. Карађорђе о Бурковићу води посебно рачуна и наређује му да обустави инспекцију по Србији и врати се у Београд, „да се вида будући да му се је рана отворила“.¹⁴ Године 1812. Бурковић је вршио инспекцију у Смедереву, где је, према извештају аустријског повереника Ђука, сваког дана вежбао пешаке два пута.¹⁵ Ја-

⁷ А. Ивић, *Између првог и другог устанка, Од септембра 1813 до априла 1815*, Загреб, 1917, 49.

⁸ Ивић, *Списи бечких архива*..., 355.

⁹ *Mémoires du général Von de Marbot, Gènes — Austerlitz*, Paris (s. d.), 170—177.

¹⁰ Ј. Игњатовић, *Дела*, (Васа Решпект), Народно дело, Београд, 1932, 319.

¹¹ М. Милићевић, *Поменик*, Београд, 1888, 195.

¹² Исто.

¹³ Ивић, нав. дело.

¹⁴ *Деловодни протокол* (од 1812. Маја 21 до 1813. Августа 5. Кара Ђорђија Петровића Врвог војводе и Господара народа Српског), Д С С, Издао Друштво српске словесности, У Београду 1848, 118.

¹⁵ А. Ивић, *Списи бечких архива*, 1812 (у рукопису), 391.

нуара 1813. Бурковић је вежбао „момке за капларе“ у Чачку, код војвода Лазара Мутапа, Милоша Обреновића, Милића Дринчића и Арсенија Ломе.¹⁶ Његова улога у коњици се такође спомиње. Баталака каже да је он био „капетан београдских коњаника“.¹⁷ Занимљив је извештај портира Тука, од 7. XI 1812, у коме се каже да ће се у београдском округу коњаници изабрати међу пешацима и да ће се звати *катане* или *хусари*. У овоме се можда огледа утицај Бурковића, који је био хусар, а можда и традиције, јер су српски коњаници у аустријској служби у XVIII веку припадали том роду коњице. Међутим, у савременој литератури углавном се спомињу козаци. О њима говори Вук, а Нићифор Нинковић, описујући битку код Варварина, каже: „И сутрадан изађе Ајдук Вељко, капетан Бурковић и прочи старешине преко Јасике да учине чарку. И нађу по кукурузу Турке. Стану се ш њима пушкарати. У том пушкарању рани се Ајдук Вељко у леву руку, изнад прста преко жила; рани се и капетан Бурковић; полковник (Никић) рањен и предао козаке капетану Бурковићу под команду, а он отишао у Београд да се лечи.“¹⁸ Никић је био командант „Сербског казачког полка“ и негде се спомиње као капетан, али Нинковић га назива „полковник Никић“.¹⁹ У српској војсци тога доба није постојао чин пуковника. Међутим, Никић је 1812. ступио у руску службу. У једном извештају аустријских повереника он се спомиње као капетан руских гардијских улана („tussische Garde Hulaner Ritmeister Nikich“).²⁰ Према другом извештају, он је дошао у Славонију „где је рођен и где је остао дужан због многих прекршаја али под заштитом његове сјајне униформе наступао је и као српски пуковник...“²¹ Бурковић ни издалека није уживао такве повластице. Напротив, у бици код Варварина био је рањен командујући козацима, а последице те ране вукао је и 1813. године. Он је по своме положају и функцији у српској војсци био официр српског казачког пука.

О овоме пуку А. Ивић је дао извесне податке из којих се боље разазнају његова организација и карактер: „У Влашкој је руски пуковник Нико Никић саставио један козачки пук од 10 ескадрона те се из Букурешта кренуо 22. маја према Србији и суделовао при прелазу преко Дунава. Првобитно је козачка чета Никићева бројала 1.270 коњаника, али кад је Никић почетком јула приспео у околину Гургусовца и сједилио се са четама Миленка Стојковића, износила му је чета свега 700 војника.“²² А. Ивић говори на два места о учешћу Никићевих козака у Варваринској бици: „Турци су се храбро борили али пуковник Никић са својим козачким пуком зађе Турцима за леђа и примора их да се повуку према Крушевцу... Губици српско-руски у мртвим и рањеним изнели су на 1.500 момака. Коња је погинуло око 900.“²³ На другом месту он каже: „Никић је у околини Олте прикупио влашке пандуре и од њих створио козачки пук с којим је узео учешћа у варварин-

¹⁶ Деловодниј протокол..., 80.

¹⁷ Л. Арсенијевић Баталака, *Историја српског устанка*, I, Београд, 1898, 397.

¹⁸ Радослав Перовић, *Грађа за историју првог српског устанка*, Београд, 1954, 101.

¹⁹ Исто.

²⁰ Ивић, нав. дело, 20. маја 1812.

²¹ Исто, 9. јуна 1812

²² А. Ивић, *Из доба Карађорђа и сина му Александра*, Београд, 1926, 21.

²³ Исто, 25.

ском боју. Вештом маневрисању његове коњице има се у првим реду приписати заслуга, што је извојевана победа над Турцима."²⁴ Концем 1810. године завршиле су се војне операције: „При крају новембра се Цукатов збор, изузевши пуковника Никића и његове козаке, повуче у Право и одатле у Влашку на зимовање . . . Никићеви козаци стојали су у Ваљеву и око Ваљева утаборени, а кад се Никић опоравио од ране, крене се у Шабац и одатле 11. децембра пође са својим козацима, са Луком Лазаревићем и многим шабачким грађанима у Београд, где му је приређен свечан дочек уз пуцњаву топова и звоњење звона."²⁵ У Карађорђевој Деловодном протоколу из 1812. спомињу се поименце неки од војника овог пука, али по именима се види да су били Руси или Власи. Последња вест о њима је од 17. јула 1812. Аустријски извештач их спомиње нешто касније: „Такође су и влашки козаци, које су Руси били дали Србима, напустили Србију и вратили се у Влашку."²⁶ По свему судећи, овде је у питању људство Србског козачког полка, али се поставља питање да ли после тога није остало Срба козака који су припадали томе пуку. У извештају из 1812. године француски конзул Давид каже да су Руси по своме одласку оставили у Србији два пука, један пешадије а други коњице, под именом козака, чији су сви војници Срби. Други извештај конзула Давида, из године 1813, говори о корпусу козачке коњице који су Срби образовали под управом руских официра. Иако имају руску униформу, „ми знамо да је та коњица српска“.²⁷ Бурковић је учествовао у Варваринској бици под Никићевом командом и заменио га кад је овај био рањен. Али, с обзиром на ове француске извештаје, могуће је да су после одласка Никићевог пука остали неки Срби козаци под његовом командом, на шта указује и његова титула. Приликом ступања у Српски фрајкор у аустријској војсци 1813, у рубрици: „Oberofficiers“ и „neu ersetzt“ забележен је као *Sarpitain-lieutenant Giurcovich* који је раније био „von serbischen Cozacen Sarpitain“. Дакле, то су му били непосредна функција и положај. У сваком случају, за време слома Србије Бурковић се водио као официр српских козака. У једном аустријском извештају о организацији српске војске из 1811. стоји да у српској војсци има само три страна официра, од којих је један у коњици.²⁸ Да ли се ово односи на Бурковића, или на Никића? Године 1811. Никић је још био у српској војсци.

Најзад, и последња Бурковићева функција приказана је у извештају аустријских повереника: он је био Карађорђево ађутант и „vielmehr Quartiermeister der Servier“.²⁹ Према једној дефиницији, то би био шеф допунске службе — попуњавања јединица. У томе је својству он ишао често са Карађорђем 1810. године, а исто тако и 1811, када је требало да обиђе Делиград и Неготин.³⁰ У истом својству вршио је надзор и над обуком каплара, који су имали важну функцију у обуци војника сваког села; његово се име често помиње, за разлику од других егзерцир-

²⁴ Исто, 27.

²⁵ Исто, 29.

²⁶ А. Ивић, *Списи бечких архива*, 24. септембра 1812 (у рукопису).

²⁷ М. Гавриловић, *Исписи из париских архива*, књ. I, Београд, 1904.

²⁸ Реља Новаковић, Уз чланак „Einiges über Serbien und die Ordnung der Dinge daseibst“, Зборник Историјског музеја Србије, 6, Београд, 1969, 128.

²⁹ А. Ивић, *Списи бечких архива*, 1810, 355.

³⁰ А. Ивић, *Списи бечких архива*, 1811 (у рукопису), 677.

-мајстора, који се помињу само по функцији а никада по имену. По свему судећи, Бурковић је био непосредни Карађорђевог сарадник, који је често био у његовој пратњи. Према аустријском извештају, он је био Карађорђевог ађутант. Можда је Карађорђе ценио Бурковићево војничко искуство, нарочито оно стечено учешћем у операцијама код Улма, где Наполеон није могао у потпуности да изведе своју замисао.

И М. Петровић на сличан начин описује Бурковићеву улогу у Србији: „У то време војска је у Србији била доста добро уређена и вежбана. Њу је у почетку обучавао капетан Михаило Бурковић, а после, када су први извежбани војници постављени за старешине, и дошли неколико спремних Војвођана, он је водио само надзор над обучавањем целе војске, и по нахијама присуствовао вежбању војника у већем и мањем броју. Војна снага тада се рачунала на близу 50.000 војника све три врсте: пешака, коњице и артиљерије, и преко 280 лаких, позицијских и градских топова разне величине. Војници су били одевени у своје народно одело, сем артиљериста и добшара, који су доцније добили нарочито војно одело и обукли се у мундире.“³¹

Последње вести о Бурковићу у Србији потичу из марта 1813. године, када је позван из Чачка у Београд „да вида рану“.

После пропасти Србије, 1813, Аустријанци су почели да организују Српски фрајкор (Servisches Frey-corps). Према неким вестима, Фрајкор је организован још августа, али се почео попуњавати после слома Србије, у октобру. Не зна се шта је било са Бурковићем у међувремену. Он се није журио да ступи у Фрајкор, као поједине војсковође које су организовале одреде добровољаца, према чијем броју су добиле и чинове.³² Тек један извештај аустријских власти приказује Бурковића заједно са осталим избеглицама у друкчијој светлости: „Михаел Бурковић, царски поданик, био је у Србији коњички капетан, а сада се налази у збеговима на врбовци; био је подофицир у кирасирском пуку Хонцолерна, био отпуштен и већ од почетка немира у Србији тамо је прешао; био је мој бесплатни повереник.“³³ Занимљив је податак да је Бурковић прешао у Србију већ на почетку устанка. Мање је симпатична његова улога аустријског повереника, али ипак остаје важна чињеница да је он одмах прешао у Србију, свакако не по налогу аустријских власти, затим да он није био повереник или извештач који је радио за новца, него један од оних људи који су сматрали да је интерес Срба да се вежу за Аустрију. То је, додуше, претпоставка, заснована на изузетном положају Бурковића у Србији, који је превазилазио улогу обичног егзерцир-мајстора. Мало је вероватно да Карађорђе и Срби уопште у току седам или осам година не би сазнали да је Бурковић био аустријски шпијун. Он то свакако није био. Напротив, Бурковићево учешће у биткама, његова рана не говоре у прилог таквој улози. Пре ће бити да је његов став био познат и да је у Србији, особито међу Србима из Аустрије, „пречанима“, имао доста присталица. Чак ни Бурковићево ступање у Српски фрајкор није никакав посебан доказ његовог аустрофилства, јер су то учиниле и многе српске војводе после преласка у Аустрију.

³¹ М. Петровић, *Финансије и установе обновљене Србије до 1842*, књ. I, Београд, 1897, 85.

³² Ивић, *Између првог и другог устанка . . .*, 52.

³³ Исто, 49.

Осим тога, треба имати у виду да је он био нека врста начелника Карађорђевог штаба; уживао је Карађорђево поверење иако је био католик, што сведочи о ширини Карађорђевих схватања, чак о извесном југословенском духу! Бурковићев став је утолико мање сметао што је и Аустрија била потенцијални савезник Русије и непријатељ Наполеона, који је само чекао прилику да се придружи Прусској и Русији. Чак има и једно мишљење о важној улози коју је Србија одиграла давањем отпора Турцима 1813. године. Паја Путник у својој мало познатој књизи *Мисли о војеној организацији Србије* (Панчево, 1875) тврди „да је Србија, задржавајући сву турску снагу, створила могућност, да Аустрија своју снагу у корист Русије и Пруске на пољанама Немачке на вагу баца. Да је Србија неколико месеци пре пала, Турска, верна савезница Наполеонова, ударила би на Аустрију; — после пада Србије и Београда 100.000 Турака чекали су на Врачару да виде, шта ће одсудни маневри, који су битци код Лајпцига преодили, и који се у исто доба извршаваше донети, те да ударају, — само Лајпциг је умирио Турке“.³⁴ У суштини, Бурковићев став није био у противречности са основним интересима Србије у томе тренутку, поготову када се зна колико се Карађорђе колебао између Аустрије и Русије.

Прве вести о Бурковићу после пада Србије налазе се у дневнику Фрајкорског батаљона (Monath. Tavella pro mense Novembri 1813): „Neu-ersetzte. Capitain lieutenant Guirkovich in Folge hohen Hofkriegsrätlich Verordnung ad Wien 16 huius von serbischen Cosacen Capitain anhero.“ Дакле, Бурковић је примљен за старијег поручника, док је пре тога био капетан српских козака. Бурковић је ступио у 1. чету 2. батаљона Српског фрајкора. Чин „capitain-lieutenant“ имао је све до 1. маја 1814, када је аванзовао за правог капетана: „Avanciert. Hauptmann Mihailo Gyirkovich zu Folge Hohen Armen Commando Befehl № Mayland ad 14 März 1814 № 1063 den 1 huius vom Capitain lieutenant hiezu, und tritt eodem Datto in die volle Hauptmanns Gebür...“ Бурковић је унапређен у Милану, зато што је Српски фрајкор ратовао у Италији. Он се не спомиње у *Militär-Almanach*-у за 1813, него тек у књизи за 1814. годину, као официр Српског фрајкора.³⁵ Он је био командир 1. чете („1-ste Gyirkovich Compagnie“), која је на дан расформирања бројала 196 људи, највећим делом Срба из Србије. Командни кадар, официри, подофицири, па чак и значари-добочари, сви су били Срби.³⁶ Бурковић је премештен у Огулински граничарски пук. Али, из неких разлога, он се није одазвао томе наређењу. То се види по *Алманах*-у за 1815, где се Бурковић уопште не спомиње. У акту о премештају у Огулински пук (Transferierung-Liste) налазе се неки биографски подаци о Бурковићу: „Hauptmann Michael Gurkovits aus Hungarn gebürtig 29. Jahr alt katholischer Religion Verhairath ohne Kinder.“

Den 16 ten November vermög Hohen Hofkriegsrätliches Rescript ad 19 November J. 813 P. ad Capitain Lieutenant neu ersetzt und den 1-tem May

³⁴ Паја Путник, *Мисли о војеној организацији Србије*, Панчево, 1875, 58—59.

³⁵ П. Васић, *Официри „Српског добровољачког батаљона“ (Servisches Frey bataillon) у аустријској војсци 1813—1814. године*, Весник Војног музеја, 15, Београд, 1969, 214.

³⁶ Састав 1. чете: „Haupt. Michael Gyurkovich; Oberlieut. Petter Peyatschinovich; Unterlieut. Lazar Wittaz; Fänrich Paul Milettich; Feldwebel Martin Petricseovich, Stanko Weesich; Tambours Czwetko Hagych, Stojan Mlagenovich.“

814 zum wirklichen Hauptmann avanciert. Hat vorhin bei den Serbiamern gedient und noch vor dem Eintritte in K. K. Dienste verheurathet.

Obiger Herr Hauptmann ist mit der ganzen Gebühr bis inclusive ultimo August 814 vollkommen verpflegt.

Daher Personalabrechnung wird seiner Zeit nachgetragen.

Csacova den 22 ten November 814
Popovich Obrstlieutenant

Frankendorf“
(nečitko)

Занимљив је прекид у Бурковићевој официрској каријери 1815. године, који се, можда, може објаснити на следећи начин. Када је избио други устанак, Бурковић није желео да ступи у аустријску војску зато што је намеравао да поново пређе у Србију, као и његов некадашњи ађутант Јаков Јакшић, који је командовао коњицом у другом устанку. На основу свога ранијег положаја у устаничкој војсци, војничког и ратног искуства, Бурковић је могао рачунати да ће преузети свој у ранију улогу у устаничкој војсци. Међутим, он је, вероватно, убрзо увидео да Милош Обреновић не мари Карађорђеове блиске сараднике, а то је баш био његов случај. Јаков Јакшић је, из непознатих разлога, већ 1813. године изашао или био отпуштен из регуларне српске војске. То се види по рукопису Војног устава, који је он написао и где се потписао као „бивши официр српске регуларне војске“. Можда управо због тога Јакшић није био подозрив Милошу нити му је сметао, као Бурковић. Није искључено да је Милош гледао у Бурковићу и аустријског човека, који није био погодан када је требало водити лојалнију политику према Турцима. Симптоматично је одсуство Бурковића у аустријској војсци 1815, које се може објаснити, највероватније, његовим везама са Србијом, или можда и његовим боравком у Србији. Али када је Бурковић схватио да с обзиром на своје раније везе са Карађорђем не би био радо примљен у Србији, ни у војску, нити у какву другу службу, као Јакшић, онда се одлучио да ступи у аустријску војску. То су урадили и поједини Србијанци, на пример војвода Иван Момировић, који је постао капетан у Влашко-илирском пуку.

Једна публикација, *Militär-Schematismus des Oesterreichisch Kaiserthums*, почевши од 1816. године спомиње из године у годину Михаила Бурковића и ток његове официрске каријере. Године 1816. Бурковић је био премештен за капетана у 1. Влашки пук, где је био осми по рангу међу официрима.³⁷ Године 1817. премештен је у 1. Секлерски пук, чији је штаб био у Czik-Seredi. У томе пуку Бурковић је годинама текао своју каријеру. Године 1821. био је четврти официр по рангу у пуку, године 1822. трећи, године 1826. други, а 1827. први, односно најстарији капетан у пуку. Верујем да би Аустрија боље наградила Бурковића да јој је за време устанка чинио неке услуге, јер у чину капетана он је остао 19 година! Тај чин је задржао све до 1832. године, када је унапређен за мајора.³⁸ На жалост, у овом унапређењу није уживао дуго. Већ 30. априла 1833. Бурковић је умро, а узрок смрти до сада је остао непознат. Имао је тада 51 годину.³⁹

³⁷ *Militär-Schematismus des österreichisch Kaiserthums*, Wien, 1816, 325.

³⁸ Исто, 1832, 247.

³⁹ Исто, 1833, 432.

Буњевац, аустријски коњички наредник — „вахтмајстер“, који је испекао свој занат у лакој и тешкој коњици, у хусарима и кирасирима, капетан српских козака, капетан Српског фрајкора и, најзад, мајор граничарског пука, Михаило Бурковић је прошао кроз неубичајену официрску каријеру, која се чак може сматрати и срећном у поређењу са судбином других Карађорђевих сарадника, који су прошли много горе под владавином Милоша Обреновића.

После Наполеонових ратова, за дуже време завладао је мир у Европи. Можда се царски и краљевски мајор Михаило Бурковић каткада сећао оних дана када је под Карађорђем као капетан српских козака јурио из једног места у друго, са једног бојишта на друго, уз грмљавину топова и халакање хатлија, или пак мирнијих дана, када је обучавао српске устанике егзерциру у разним местима нове српске државе. То је било драматично доба, пуно несигурности и изненађења, борбе за опстанак у најужем смислу те речи. Бурковић је био присно везан са њим. Он није оставио Србију до последњег дана, међу последњима је ступио у Српски фрајкор, није се журио ни да прими аустријску службу. Он је то учинио тек 1816. године, када се уверио, по свој прилици, да нема могућности да се врати у Србију. Тако је Бурковић провео године као официр граничарског пука далеко од Србије, у атмосфери мирног гарнизонског живота на влашкој граници, који је морао бити сличан бидермајеровском војничком штимунгу са слика Карла Шиндлера или Карла Шпицвега. Прича се за једног ветерана из гарде вестфалског краља Жерома Бонапарте да је и после много година имао само жељу да још једном навуче зелени мундир гардијских ловаца и крене са Наполеоном на Русију.⁴⁰ Да ли је и Бурковић пожелео да опет, као у доба младости, јуриша на челу Србског козачког полка заједно са Хајдук-Вељком, такмичећи се са Русима? У то време, око 1830, када је Србија добила своју аутономију, Бурковић је знао да његова служба у Србији није била узалудна. То није била каријера једног наамника, него занос родољупца, Буњеваца који је дао своје најбоље године, жар младости и снова, своју крв новоме добу које је свитало над Србијом.

⁴⁰ Paul Holzhausen, *Die Deutschen in Russland 1812, Leben und Leiden auf der Moskauer Heerfahrt*, Berlin, 1912, 225.

DIE KARRIERE VON MIHAILO DJURKOVIĆ, EINES OFFIZIERS DES KARADJORDJE

In unseren Quellen wird oft Kapitän Mihailo Djurković erwähnt, über den wir noch immer wenig wissen. Er ist im September 1782 in Baja geboren, und ist zu Beginn des Aufstandes in Serbien übergegangen. Vordem war er Unteroffizier im österreichischen Heer, im Husarenregiment Blankensteins und im Kürassier-Regiment des Hohenzollern. In Serbien wurde er Exerziermeister, und später eine Art des Hauptinspektors für Soldatenausbildung in Serbien. In den amtlichen österreichischen Angaben aus dem Jahre 1813 ist er jedoch als Kapitän der serbischen Kosaken eingetragen. Auch in unseren Quellen wird diese seine Rolle erwähnt. Laut österreichischen Quellen war er „Quartier-Meister der Servier“ und „Adjutant des Karageorges“. Seine Rolle im serbischen Heer war also komplex. Er wohnte in Beograd, und blieb in Serbien bis zum Zusammenbruch im Jahre 1813. Im Kampfe bei Varvarin war er schwerer verwundet und trug noch im Jahre 1813 die Folgen dieser Verwundung. Es war ihm nicht eilig, in das Servische Frey-corps einzutreten, aber es besteht eine Angabe, wonach er österreichischer Vertrauter war. In Frey-corps wurde er mit dem Rang eines Kapitän-Leutnants aufgenommen, und am 1. Mai 1814 wurde er in Mailand zum wirklichen Kapitän befördert. Im Jahre 1815 sind über ihn keine Angaben vorhanden, woraus geschlossen werden könnte, dass er vielleicht zu dieser Zeit zurückzukommen trachtete, auf seine frühere Stellung und seine Soldaten- und Kriegserfahrung Anspruch erhebend. Im Jahre 1816 ist er in das österreichische Heer getreten, und wird im Militär-Schematismus des Oesterreichisch Kaiserthums, Wien (Kriegsarchiv) erwähnt, in dem der regelmässige Verlauf seiner Offizierskarriere im szepter Grenzerregiment zu finden ist. Djurković hat 19 Jahre im Range eines Kapitäns verbracht! Erst 1832 wurde er zum Major befördert, aber er starb am 30. April 1833. Es ist wenig wahrscheinlich, dass er als österreichischer Mann in Serbien während des Aufstandes so lange auf die Beförderung warten musste. Viel annehmbarer scheint es, dass es sich um einen Bunjevac, einen Patrioten handelt, dessen langjähriges Offiziersdienst in Serbien nicht die Karriere eines Söldners war, sondern die Regeisterung eines Patrioten, der seine besten Jahre, die Glut der Jugend und der Träume, sein Blut der neuen Zeit gegeben hat, die am Anfang des XIX Jahrhunderts über Serbien zum Aufbruch gekommen ist.

von dem R.R. / in d. / für die /

Le dem / Gabriel /

Transferirungs. Akte

Aben / in / bei /

Michael /

In /

Aben /

Handwritten signature

Акт о премештају М. Бурковића у Огудински граничарски пук 18114. год., са сумарним биографским подацима (Ратни архив, Беч)

Суваро. D

Кыргыз.

Commandant de. Albin

<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>	<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>	<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>	<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>
<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>	<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>	<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>	<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>
<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>	<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>	<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>	<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>
<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>	<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>	<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>	<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>
<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>	<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>	<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>	<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>
<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>	<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>	<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>	<p>The Office de l'Asie de l'Asie de l'Asie</p>

<p>Comptroller 1814</p>	<p>1814</p>	<p>1814</p>	<p>1814</p>
<p>Comptroller 1814</p>	<p>1814</p>	<p>1814</p>	<p>1814</p>
<p>Comptroller 1814</p>	<p>1814</p>	<p>1814</p>	<p>1814</p>

Премештај капетана М. Турковића у Огулински граничарски лук са последњим даном августа 1814 (Ратни архив, Беч)

